

Відпустки - це найбільший за обсягом час відпочинку. Державні гарантії та відносини, пов'язані з відпусткою як одним із видів відпочинку, регулюються Конституцією України, Законом України "Про відпустки", Кодексом законів про працю України, іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами.

Право на відпустку

Відповідно до статті 2 закону України «Про відпустки» від 15 листопада 1996 р. право на відпустки мають громадяни України, які перебувають у трудових відносинах із установами, організаціями незалежно від форм власності, виду діяльності та галузевої приналежності. Право на відпустки забезпечується: гарантованим наданням відпустки визначеної тривалості зі збереженням на її період місця роботи (посади), заробітної плати (допомоги) у випадках, передбачених цим законом; заборорою заміни відпустки грошовою компенсацією, крім випадків, передбачених статтею 24 цього закону.

Право на щорічну основну відпустку педагогічного працівника

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 346 від 14.04.1997 р. право керівних, педагогічних, науково-педагогічних (окрім тих, які працюють у навчальних закладах і навчальних (педагогічних) частинах (підрозділах) інших установах і закладах) і наукових працівників на щорічну основну відпустку повної тривалості в перший рік роботи настає після закінчення шести місяців безперервної роботи в установі (абзац перший пункту 2 зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 289 (289-2001-п) від 28.03.2001 р.).

За другий і наступні роки роботи відпустка надається згідно із графіками, які затверджуються власником установи або вповноваженим ним органом за **погодженням із профспілковим органом**

. Керівним, педагогічним, науковим і науково-педагогічним працівникам навчальних закладів і навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів щорічна основна відпустка повної тривалості, визначеної в додатку до цього Порядку, у перший і наступні роки надається в період літніх канікул незалежно від часу прийняття їх на роботу. При цьому тривалість наданої працівнику щорічної основної відпустки не повинна

бути менше, ніж 24 календарних дні (пункт 5 зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 289 (289-2001-п) від 28.03.2001 р.).

Очислення середньої заробітної плати для оплати щорічних відпусток здійснюється відповідно до Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженого постановою КМУ України від **8 лютого 1995р. № 100** (із змінами, далі – Порядок).

Відповідно до пункту **86 Інструкції** про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти обчислення середнього заробітку для оплати щорічних відпусток викладачів проводиться з розрахунку їх заробітної плати (у діючому порядку його обчислення) за даний навчальний рік (включаючи доплати та надбавки, оплату за години, що виконані понад установлене річне навантаження, середній заробіток, що зберігається за діючим законодавством), а також допомоги з приводу тимчасової непрацездатності.

Згідно з пунктом 2 Порядку обчислення середньої заробітної плати для оплати часу щорічної відпустки провадиться виходячи **з виплат за останні 12 календарних місяців роботи**, що передують місяцю надання відпустки або виплати компенсації за невикористані відпустки.

Працівникові, який пропрацював менше року, середня заробітна плата обчислюється виходячи **з виплат за фактичний час роботи**, тобто з першого числа місяця після оформлення на роботу до першого числа місяця, в якому надається відпустка.

Час, протягом якого працівники згідно з чинним законодавством або з інших поважних причин не працювали і за ними не зберігався заробіток або зберігався частково, **виключається з розрахункового періоду**.

Відповідно до пункту 7 порядку нарахування виплат за час щорічної відпустки, тривалість якої розраховується у календарних днях, провадиться шляхом ділення сумарного заробітку за останні перед наданням відпустки 12 місяців або за менший фактично

відпрацьований період на відповідну кількість календарних днів року чи меншого відпрацьованого періоду (за винятком святкових і неробочих днів, встановлених законодавством).

Одержаний результат премножується на кількість календарних днів відпустки.

Святкові та неробочі дні (ст.73 Кодексу Законів про працю України), які припадають на період відпустки, у розрахунок тривалості відпустки не включаються і не оплачуються.

При цьому у розрахунок середньої заробітної плати включаються такі виплати:

- основна заробітна плата;
- доплати і надбавки;
- винагороди;
- виробничі премії тощо;

Крім зазначеного, до фактичного заробітку працівника включаються також виплати за час, протягом якого зберігався його середній заробіток (за час попередньої щорічної відпустки, виконання державних і громадських обов'язків, службового відрядження тощо), та допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю.

відповідно до пункту 4 Порядку при обчисленні середньої заробітної плати у всіх випадках її збереження згідно з чинним законодавством, **не враховуються**:

- виплати за виконання окремих доручень (одноразового характеру), що не входять в обов'язки працівника;

- одноразові виплати (компенсація за невикористану відпустку, матеріальна допомога, допомога працівникам, які виходять на пенсію, вихідна допомога тощо);

- компенсаційні виплати на відрядження і преведення (добові, оплата за проїзд, витрати на намання житла, підйомні, надбавки, що виплачуються замість добових);

- грошові і речові винагороди за призові місця на змаганнях, оглядах, конкурсах тощо;

- вартість безплатного виданого спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту, мила, змивних і знешкоджувальних засобів, молока талікувально – профілактичного харчування;

- виплати, пов'язані з ювілейними датами, днем народження, за довголітню і бездоганну трудову діяльність, активну громадську роботу тощо.

Оскільки протягом 2011- 2012 років посадові оклади (тарифні ставки) педагогічних працівників неодноразово збільшувалися, то при визначенні суми виплат за час щорічної відпустки варто керуватися пунктом 10 Порядку, яким передбачено коригування сум виплат, що обчислюються виходячи з середньої заробітної плати.

зокрема, згідно з абзацом 1 зазначеного пункту у випадках підвищення тарифних ставок і посадових окладів в установі відповідно до актів законодавства, а також за рішеннями, передбаченими в колективних договорах. як у розрахунковому періоді, так і в періоді якого за працівником зберігається середній заробіток, заробітна плата, включаючи премії та інші виплати, що враховуються при обчисленні середньої заробітної плати, за проміжок часу до підвищення **коригуються на коефіцієнт їх підвищення.**

На відповідні коефіцієнти, що визначаються залежно від зростання посадових окладів, має коригуватися в розрахунковому періоді заробітна плата тих працівників, яким встановлюються посадові оклади у фіксованих КМУ України розмірах, незалежно від величини посадового окладу працівника першого тарифного розряду Єдиної тарифної сітки.

У 2011 році це стосувалося працівників, посади яких належать до 1 – 7 тарифних розрядів, а у 2012 році – працівників, посади яких належать до 1 – 5 тарифних розрядів.

У випадках, коли підвищення тарифних ставок і посадових окладів відбулось у періоді, протягом якого за працівником зберігався середній заробіток, за цим заробітком

(відкоригованим) здійснюються нарахування тільки в частині, що стосується днів збереження середньої заробітної плати з дня підвищення тарифних ставок (посадових окладів).

У 2012 році відповідно до постанови КМ України від 11 січня 2012 р. № 10 ставки заробітної плати та посадові оклади педагогічних працівників змінюються шість разів. У примітці 1 до додатку 1 до Постанови КМ України від 30 серпня 2002р. № 1298 визначено, що у 2012 році посадові оклади (тарифні ставки) розраховуються виходячи з розміру посадового окладу

(тарифної ставки) працівника 1 тарифного розряду, що становить:

- з 1 січня – 773грн.;

- з 1 квітня – 794 грн.;

- з 1 липня – 802 грн.;

- з 1 вересня - 807грн.;

- з 1 жовтня – 823 грн.;

- з 1 грудня – 839 грн.;

При визначенні суми заробітної плати для нарахування виплат за час щорічної відпустки, що надається, наприклад, у червні 2012 року, враховується заробітна плата, нарахована за попередні 12 місяців починаючи з червня 2011 року по травень 2012 року із збільшенням її на коефіцієнти підвищення посадових окладів у цьому періоді. Зокрема, нарахована заробітна плата за :

- червень 2011 року збільшується на коефіцієнт 1,270 ;
- липень – серпень 2011 року – на коефіцієнт 1,250 ;
- вересень 2011 року – на коефіцієнт 1,239 ;
- жовтень – листопад 2011 року – на коефіцієнт 1,203 ;
- грудень 2011 року - на коефіцієнт 1,127 ;
- січень – березень 2012 року – на коефіцієнт 1,027 ;

- Заробітна плата за квітень – травень 2012 року враховується у нарахованій за ці місяці сумі.

Якщо відпустка включатиме дні липня та серпня, то сума виплат за час щорічної відпустки, що припадає на ці дні, збільшуватиметься на коефіцієнт 1,037 (802грн.*773грн.)

Виходячи з відкоригованої заробітної плати у розрахунковому періоді визначається середньоденний (годинний) заробіток. Для цього необхідно суму відкоригованої заробітної плати поділити на кількість календарних днів у відповідному робочому році, за який надається відпустка (за виключенням святкових та неробочих днів).

Для визначення заробітної плати за час щорічної відпустки скоригована сума середньоденного заробітку множиться на кількість календарних днів відпустки.